

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Ruth Druart
WHILE PARIS SLEPT

Copyright © 2021 Ruth Druart

First published in 2021 by Headline Review

An imprint of HEADLINE PUBLISHING GROUP

Translation Copyright © 2021 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03738-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Ryt Dryar

DOK JE

PARIZ

SPAVAO

Prevela Aida Bajazet

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2021.

Žeremiju, Joakimu i Dimitriju, mojim inspiracijama za ovu priču

I u znak sećanja na moju baku Dajanu Vajt

„Žrtvujmo jedan dan da bismo dobili čitav život.“

Jadnici, Viktor Igo

PRVI DEO

PRVO POGLAVLJE

Santa Kruz, 24. jun 1953.

Žan-Lik

Žan-Lik podiže brijač ka licu i gleda u odraz u kupatilskom ogledalu. U deliću sekunde, ne prepoznaje samog sebe. Zastaje na trenutak, držeći brijač u vazduhu, zuri u svoje lice i pita se šta li je to drugačije na njemu. Kao da je poprimilo nešto američko. To nešto vidi se u njegovom preplanulom tenu, belim zubima i nečemu što nije u stanju precizno da definiše. Je li u pitanju veća doza samouverenosti? Drugačiji osmeh? Šta god da je, dopada mu se. Uopšte nije loše biti Amerikanac.

S peškirom obavijenim oko struka, vraća se u spavaću sobu. Pažnju mu privlači nešto tamno na ulici. Prilazi prozoru i vidi da se iza hrastovog drveta ispred njihove kuće upravo zaustavlja crni *krajsler*. Ko bi mogao da ih poseti u sedam ujutru? Ostaje kod prozora i nekoliko trenutaka zaneseno gleda u onaj automobil, ali onda ga primamljivi miris palačinki iz kuhinje podseća da je vreme za doručak.

Ulazi u kuhinju, ljubi Šarlot u obraz i razbaruši sinu kosu kao znak jutarnjeg pozdrava. Ponovo gleda kroz prozor i vidi da je onaj automobil još tamo. Gleda kako se neki dugajlija izvlači sa vozačkog sedišta, proteže vrat i gleda oko sebe. Izgleda kao pelikan, pomisli Žan-Lik. S druge strane auta izlazi neki debeljko. Zatim obojica kreću ka kući.

Zvono na ulaznim vratima preseca jutarnju tišinu poput oštrog noža. Šarlot podiže pogled.

„Ja ću“, kaže Žan-Lik i kreće ka hodniku. Skida lanac sa brave i otvara vrata.

„Gospodin Boučemps?“, pita ga čovek-pelikan ozbiljnim tonom i još ozbiljnijeg izraza lica.

Žan-Lik pilji u njega, prelazeći pogledom preko njegovog tamno-plavog odela, bele košulje, jednostavne kravate i nadmenog izraza lica. Pogrešan izgovor njegovog prezimena obično ga ne vređa, ali sada mu je iz nekog razloga zasmetao. Možda zato što taj čovek stoji na njegovom kućnom pragu. „Bošan“, ispravlja ga on. „Moje prezime je francusko.“

„Znamo da jeste, ali ovo je Amerika.“ Oči čoveka-pelikana malo se sužavaju dok protura svoju uglancanu crnu cipelu preko praga. On podozrivo zaviruje preko Žan-Likovog ramena, pa okreće glavu ka garaži pred kojom je parkiran njihov novi *neš 600*. Gornja usna mu se krivi u nešto nalik na osmeh. „Ja sam gospodin Džekson, a ovo ovde je gospodin Bredli. Gospodine Boučemps, hteli bismo da vam postavimo nekoliko pitanja.“

„O čemu?“, pita Žan-Lik, namerno promenivši intonaciju da bi izrazio svoju iznenađenost, mada mu glas u tom trenutku zazvuči bar oktavu previsoko. Iz kuhinje se čuju prigušeni zvuci doručka: zveckanje tanjira, šum vode, smeh njegovog sina. Ti poznati zvuci odjekuju oko njega kao neki daleki san. On zatvara oči i u mislima hvata njegove tanane ivice. U stvarnost ga vraća prodorno kreštanje galeba. Srce mu ubrzano kuca, uplašeno lepršajući kao ptica u kavezu.

Onaj debeljko, Bredli, naginje se ka njemu i obraća mu se ispod glasa. „Jesu li vas pre oko šest nedelja odvezli u okružnu bolnicu posle saobraćajne nezgode?“ Sada i on isteže vrat i gleda preko Žan-Likovog ramena, kao da na zidovima hodnika pišu podaci o njegovom životu.

„Jesu.“ Puls mu se još više ubrzava. „Udario me je auto, koji je prebrzo skrenuo iza ugla.“ Zastaje na trenutak da udahne vazduh. „Izgubio sam svest.“ Priseća se lekarevog imena. Vajsman. Taj mu je postavio milion pitanja dok je poluošamućen ležao u bolnici. „Koliko dugo ste u Americi?“, pitao ga je. „Odakle vam taj ožiljak na licu? Jeste li rođeni sa samo dva prsta na levoj ruci?“

Bredli se nakašlja. „Gospodine Boučemps, molimo vas da počete s nama.“

„Ali zašto?“ Glas mu je sada zvuči kao promuklo graktanje.

Njih dvojica stoje pred njim s rukama na leđima i isturenih grudi, poput neprobojne barikade.

„Zato što je pametnije da o ovome porazgovaramo u policiji, a ne ovde pred celim komšilukom.“

Žan-Lik oseća kako mu se stomak grči. „Ipak bih voleo da znam o čemu je reč.“

Bredli stiska usne. „Ovo je samo preliminarni razgovor. Mogli bismo pozvati gradsku policiju, ali u ovoj ranoj fazi... radije bismo da isteramo činjenice na čistac bez njih. Nadam se da razumete.“

Ne, ne razumem! Želi da vikne. *Nemam pojma o čemu govorite.* Ali, umesto toga, samo promrmlja: „Dajte mi deset minuta.“ Zatim im zavrta vrata pred nosom i vraća se u kuhinju.

Šarlot mu je upravo izručila vruću palačinku u tanjir. „Je li to bio poštar?“, pita ga, ne podižući pogled.

„Nije.“

Ona se okreće ka njemu i gleda ga svojim prodornim smeđim očima. Na čelu joj se pojavljuje tanka bora.

„Bila su dvojica inspektora... Traže da pođem s njima da im odgovorim na neka pitanja.“

„O onoj saobraćajnoj nesreći?“

On odmahuje glavom. „Ne znam. Nemam blage veze šta hoće. Neće da mi kažu.“

„Neće da kažu? Ali to je njihova dužnost. Ne mogu te naterati da pođeš s njima a da ti prethodno ne kažu šta je u pitanju.“ Lice joj je prebledelo.

„Ne brini, Šarlot. Mislim da je bolje da postupim onako kako kažu. Uostalom, to je samo informativni razgovor.“

Njihov sin prestaje da žvače i zbunjeno ih gleda.

„Siguran sam ću se brzo vratiti.“ Mada se trudi da zvuči uverljivo, samom sebi zazvučao je kao neka druga osoba. „Molim te, Šarlot, nazovi moju kancelariju i javi im da ću danas malo zakasniti.“ Zatim se obraća sinu. „Tebi želim uspešan dan u školi.“

Odjednom se sve utišava, kao neko zloslutno zatišje pred oluju. Brzo se okreće i izlazi iz kuhinje. Mora delovati normalno. Ovo je ipak samo formalnost. Šta bi drugo moglo biti!

Deset minuta. Ne želeći da mu ona dvojica ponovo pozvone na vrata, žurno odlazi u spavaću sobu, otvara fioku s kravatama i bira tamnoplavu sa sivim tačkicama. U ovakvim situacijama, izgled je veoma bitan. Uzima sako sa vešalice i silazi niz stepenice.

Šarlot stoji na kuhinjskom pragu s rukom preko usta. On joj sklanja ruku, ljubi joj hladne usne i gleda je pravo u oči. Zatim se okreće i odlazi. „Zdravo, sine!“; dovikuje ka kuhinji.

„Zdravo, tata. Vidimo se uskoro.“

„Naravno, dečko moj.“ Glas mu ponovo zvuči promuklo, kao u gavrana.

Otvara vrata i kreće za onom dvojicom ka njihovom crnom *krajsleru*, osećajući da ga sve vreme prati Šarlotin pogled. Udiše vlažan vazduh od pupka. Tek sada se setio da je noćas pljuštala kiša. Tlo je još mokro i lepljivo pod njegovim đonovima. Ubrzo će biti vrelo i sparno.

Niko ne progovara ni reč dok prolaze pored poznatih kuća s prostranim, urednim travnjacima, papirnice, pekare i poslastičarnice. Pored života koji je zavoleo.

DRUGO POGLAVLJE

Santa Kruz, 24. jun 1953.

Šarlot

Stojim i zurim kroz kuhinjski prozor mada je crni automobil otišao još pre nekoliko minuta. Vreme kao da je stalo i ne želim da se pomeri unapred.

„Mama, nešto gori!“

„*Merde!*!“; sklanjam tiganj s ringle i bacam zagorelu palačinku u sudoperu. Oči mi suze od dima. „Ispeći ću ti drugu.“

„Ne, hvala, mama. Najeo sam se.“ Sem silazi sa stolice i izleće iz kuhinje.

Dok se osvrćem oko sebe, ostaci narušenog jutra ispunjavaju me panikom. Ali moram da se saberem. Polako se penjem stepenicama i ulazim u kupatilo. Umivam se hladnom vodom, oblačim jučerašnju haljinu i silazim u prizemlje.

Dok vodim Sema u školu, on skakuće pored mene. „Mama, šta će one čike da pitaju tatu?“

„Ne znam, Seme.“

¹ Fr. – Sranje! Dodavola! (Prim. prev.)

„Šta bi to moglo biti, mama?“

„Stvarno ne znam.“

„Možda je reč o nekoj pljački.“

„Molim?“

„Ili o nekom ubistvu!“

„Seme, prestani.“

On momentalno prestaje da skakuće i počinje da vuče noge po pločniku. Osećam grižu savesti, ali nemam živaca da mu se izvinjavam, jer su mi trenutno važnije stvari na umu.

Kad stignemo do školske kapije, ostale mame se već vraćaju kućama.

„Zdravo, Čarli! Danas kasniš. Hoćeš li kasnije svratiti na kafu?“, čujem Mardžin glas iz grupe.

„Naravno“, lažem.

Pošto sam ostavila Sema, namerno se movam unaokolo da bi ostale žene otišle. Pošto sam videla da su dovoljno odmakle, polako koračam prema kući, osećajući se usamljenije nego ikada. Malo je nedostajalo da se pridružim onim ženama na kafi, ali ipak odustajem plašeći se da se ne izlanem. Veoma je moguće da jutros niko nije video onaj crni auto, ali, ako jeste, morala bih imati neku priču u rukavu. One će sigurno hteti sve da znaju. Ne, nije pametno da se danas družim s bilo kim.

Po ulasku u kuću, odmah se prihvatam posla. Idem iz sobe u sobu, nameštam jastučice po sofama, slažem časopise, raspripremam kuhinju, sve vreme uveravajući sebe da nemam razloga za brigu. Uostalom, Žan-Lika su samo odveli na informativni razgovor. Ne treba da se nerviram. Od toga nema nikakve koristi. U stvari, trebalo bi da se latim nekog fizičkog posla – on je najbolji lek protiv nervoze. Pokosiću travu i tako učiniti uslugu Žan-Liku.

Obuvam patike za baštu i izvlačim motornu kosilicu iz garaže. Videla sam da Žan-Lik povlači nekakav konopac da bi je pokrenuo. Pronalazim ga i povlačim, ali ništa se ne dešava. Ponovo ga povlačim, ovog puta malo snažnije. Kosilica se zakašlja i odmah se ugasi. Treći put povlačim kanap mnogo brže i snažnije. Ovog puta uspevam. Kosilica je proradila i povukla me za sobom. Osećam miris benzina koji, za razliku od većine žena, meni prija.

Jednolično brujanje kosilice me smiruje ali, na moju žalost, posao je brzo završen. Vraćam kosilicu u garažu i ulazim u kuću.

Možda bi trebalo da usisam dnevni boravak. Dok izvlačim usisivač ispod stepeništa, setim se da sam juče usisala celu kuću. Poražena, sedam na pod, držeći u ruci cev usisivača.

U mislima se vraćam u prošlost. Žan-Lik mi ne dozvoljava da govorim o njoj. Budući da je prilično pragmatičan, stalno mi ponavlja da prošlost treba ostaviti iza nas, tamo gde joj je mesto. Kao da je to tako jednostavno. Pokušala sam, stvarno jesam, ali ne mogu sprečiti prošlost da mi ulazi u snove. Često sanjam majku i oca. Naš dom. I kad god se probudim posle takvih snova, srce mi je ispunjeno čežnjom i setom. Kad smo došli ovde i smestili se, napisala sam im pismo. Majka mi je odgovorila kratko i sažeto i dodala da tata još nije spreman da me vidi. Kaže da mi još nije oprostio.

Ustajem s poda, odlazim u kuhinju i ponovo zurim kroz prozor. Želim da se Žan-Lik već jednom vrati, rasterećen i oslobođen sumnji. Ali ispred mene se pruža samo pusta ulica.

Udaljeni zvuk automobila ubrzava mi rad srca. Naginjem se ka prozoru toliko blizu da mi nos dodiruje staklo. *Molim te, bože, neka to bude on.* Sve lađe mi tonu pošto se iza ugla pojavljuje poznata plava hauba: to je Mardž od preko puta. Gledam kako se muči da izvuče prepune kese iz prtljažnika dok jedan od njenih dečaka jurca oko auta. Ona podiže pogled i gleda u mom pravcu. Brzo se sklanjam iza čipkane zavese. Tajne i laži. Šta mi uopšte znamo o svojim susedima?

Danas nemam želju da se sretnem ni sa kim. Ako je iko iz komšiluka jutros video onaj crni automobil, priča o tome već se raširila po celom kvartu. Mogu da mislim šta govorkaju i naklapaju. Bilo bi najbolje da odem u kupovinu u susedni grad. Tamo sigurno neću naleteti ni na koga poznatog. Tamošnji supermarket je toliko veliki da nema šanse da se to dogodi.

Uzimam tašnu i ključeve od auta i sedam za volan pre nego što me iko vidi. Dok se vozim pored morske obale, spuštam prozor i vetar mi mrsi kosu. Volim brzu vožnju; tako se osećam slobodno i nezavisno. Mogu da se pretvaram da sam bilo ko.

Posle pola sata vožnje, vidim veliku tablu s natpisom *Srećna kupovina* i putokaz koji vodi do tog ogromnog supermarketa. Skrećem levo i silazim s auto-puta, pa pratim strelice do prepunog parkirališta. Primećujem i restoran s burgerima i ringišpil. Semu bi se ovde dopalo; trebalo bi da ga

dovedem jedne subote da zajedno provedemo dan. Inače izbegavam da kupujem u velikim supermarketima. Više volim lokalne prodavnice gde poznajem vlasnike od kojih mogu da tražim najsočnije voće i najbolje komade mesa. Njima je drago što pazirim kod njih, a meni se dopada to što mi uvek daju najbolju robu.

Ne osećam se dobro u ogromnim supermarketima s beskonačnim redovima besprekorno poslagane robe. Domaćice u lepršavim suknjama, visokim štiklama i s talasastim frizurama guraju ogromna kolica do vrha natovarena teglama i konzervama. To me ispunjava nostalgijom za kućom i Parizom.

Piletina, govorim sebi, to ću spremiti za večeru. Piletinu u limunovom soku, Žan-Likovo omiljeno jelo. Dok stojim pred kasom, gledam u dva pakovanja pilećih grudi, bocu mleka i četiri limuna koji leže usamljeni na dnu mojih ogromnih kolica.

Kasirka me čudno gleda. „Treba li vam pomoć u pakovanju, gospodo?“

Ona se šali? Sigurno je to rekla sarkastično. Odmahujem glavom. „Ne, hvala vam. Mogu sama.“

Dok spuštam smeđu kesu u prtljažnik, krči mi stomak. Jutros nisam doručkovala. Možda bih mogla kupiti burger, ali spopada me muka od same pomisli na njega. Odustajem od jela i sedam u auto, iskreno se nadajući da će Žan-Lik biti kod kuće kad se vratim.

Parkiram auto uz ivičnjak i žurim ka ulaznim vratima. Zaključana su. Naravno, razmišljam, Žan-Lik ne može biti kod kuće. Kako bi mogao biti kad je posle tog razgovora otišao pravo na posao. Ionako je brinuo što će kasniti.

Skoro će tri sata. Za trideset minuta treba da odem po Sema u školu. Mislim da je bolje da danas odem po njega malo kasnije. Dođem li na vreme, moraću da ćaskam sa ostalim mamama, a to ne želim. Sem bi mogao sâm da dođe kući, budući da je škola udaljena svega desetak minuta hoda, ali više volim da idem po njega – to mi je omiljeni deo dana. Dok sam odrastala u Parizu, sve majke dolazile su po decu i donosile im bagete punjene kockicama crne čokolade. Zato sam ovde uvela tradiciju odlaženja po sina po završetku nastave. Ali danas ću prvi put namerno zakasnuti pet minuta. A to znači da imam na raspolaganju malo manje od pola sata.

Ubacujem piletinu u frižider, perem ruke i ribam nokte starom četki-
com za zube, koju držim na prozorskoj dasci. U glavi mi odzvanja oče-
v glas: „Čisti nokti su znak da neko stvarno vodi računa o sebi“, rekao bi
mi svaki put kad bi primetio da su mi nokti prljavi. „I čiste cipele“, često
bi dodao. „Uredni nokti i čiste cipele mnogo govore o čoveku.“

„To ne važi za Ameriku“, rekla bih mu da je sada ovde. „Ovde ti prvo
gledaju u zube i frizuru.“

Dok vraćam četkicu na mesto, ponovo provirujem kroz prozor, tru-
deći se da ne podgrevam nadu previše. Ulica je pusta. Stomak mi po-
novno krči. Malčice mi se vrti u glavi. Trebalo bi da pojedem nešto slatko.
Uzimam limenu kutiju s vrha police u kojoj držim Semove medenjake.
Razmotavam jedan i lomim ga napola. Ubacujem polovinu kekca u usta
i, uverivši se da mi nije muka od njega, ubacujem u drugu polovinu.
Osećam se malo bolje posle celog pojedenog medenjaka.

Ostalo mi je još dvadeset minuta. Penjem se u spavaću sobu i sedam
za svoj toaletni stočić. Uzimam četku od prirodne dlake i četkam kosu
sve dok ne zasija. Ogledalo mi kaže da sam i dalje privlačna: nemam
bore, nemam nijednu sedu, koža lica mi nije opuštena. Spolja sve deluje
u najboljem redu. Ali iznutra se osećam kao da imam sto godina.

Ustajem od stola i zatežem prekrivač na našem bračnom krevetu.
Ručno ga je sašila jedna Amiškinja iz Filadelfije; stotine savršenih še-
stouglova precizno spojenih. Bilo je to naše prvo zajedničko putovanje,
prisećam se. Sem je tek bio prohodao, pa sam morala stalno da trčka-
ram za njim da ne bi pao, ali kad se to izuzme, bilo nam je stvarno lepo.

Imam još deset minuta. Silazim u prizemlje i bauljam po sobama.
Konačno otvaram ulazna vrata. Napolju je veoma sunčano i toplo, pa se
vraćam unutra da uzmem šešir. Dok koračam dvorišnom stazom, prvi
put se pitam zašto Amerikanci ne ograđuju dvorište. Ovako svako može
da dođe do vaših ulaznih vrata i zaviri vam kroz prozor. U Francuskoj
je to sasvim drugačije; svi vrtovi su ograđeni ili zidovima ili visokom
živom ogradom, tako da niko nepozvan ne može ući u vaše dvorište.

Žan-Lik voli ovdašnju otvorenost. Kaže da se u Americi nikad ne
bi moglo dogoditi ono što se desilo u Francuskoj, zato što su ovde ljudi
iskreni jedni prema drugima; ovde niko ne bi pokazao prvog komšiju i
zatim se zatvorio u kuću dok zlotvori odvođe komšijsku porodicu. Meni
se ne sviđa kad ovako govori o svojoj bivšoj domovini i previše idealizuje

novu. Ne mogu da se oduprem osećanju da je to nepošteno prema Francuskoj. Godine gladi, straha, oskudice i siromaštva kvare dobre ljude i pretvaraju ih u loše.

„Čarli!“, doziva me Mardž iz susednog dvorišta i prekida mi misli. „Gde si ti danas? Bile smo na kafi kod Dženi. Mislile smo da ćeš i ti doći.“

„Žao mi je, nisam stigla.“ Nije mi prijatno što lažem i zato prekrivam usta kao da ću tim gestom sakriti laž. „Morala sam da obavim veliku kupovinu, pa sam se odvezla do *Srećne kupovine*.“

„Stvarno? Išla si tako daleko? Mislila sam da ne podnosiš velike tržne centre. Trebalo je da mi kažeš da ideš. Mogla sam i ja da idem s tobom.“

„Žao mi je što sam propustila tu kafu.“

„Nema veze. U petak se okupljamo kod Džo. Nego, nešto bih te zamolila. Možeš li da povežeš i mog Džimija? Noa ima temperaturu i moram da ga vodim kod lekara.“

„Naravno.“ Usiljeno joj se osmehujem, ali osećam se kao izdajica prema komšinicama koje poznajem godinama.

„Hvala ti, Čarli“, izgovara Mardž uz široki osmeh.

Dok koračam ka školi, prisećam se kako nas je ceo komšiluk lepo prihvatio kad smo se pre devet godina doselili u Santa Kruz. Nije prošlo ni nedelju dana od useljenja, a već smo bili pozvani na roštiljadu. Stvarno je bilo dirljivo kako su se svi tada okupili da bi pozdravili nas, svoje nove komšije. Tek što smo Žan-Lik i ja kročili u komšijsko dvorište, njemu su uvalili u ruku kriglu hladnog piva, a meni čašu ohlađenog belog vina. Potrudili su se i oko Sema. Prostrli su ćebence u hladovini ispod drveta i okružili ga igračkama. Celo to popodne bilo je izuzetno opušteno i neformalno. Ljudi su se sami posluživali, ležerno razgovarali i pijuckali svoje piće. Nenaviknuta na takvu atmosferu, bila sam zahvalna kada mi je neki čovek doneo tanjir s hranom. Ovde svako može da sedne gde hoće i slobodno se posluži čime god želi.

U Parizu je sve drugačije. U nekoliko navrata, kad su moji roditelji pozivali goste na večeru, unapred se znalo gde će ko sedeti. Gosti su strpljivo sedeli na svojim mestima i niko ne bi bio poslužen sve dok sve zvanice ne pristignu. Tako se neretko dešavalo da oni koji dođu na vreme sede i po sat vremena pre nego što budu posluženi pićem. Mama se uvek žalila na određene persone koje nikad ne dođu na vreme. Ali, kad se zaratilo, moji roditelji prestali su da pozivaju goste.

Ovde od samog početka nije bilo pravila. Žene su slobodno ćaskale sa mnom i otvoreno se smejale; muškarci su me zadirkivali govoreći da imam zavodljiv naglasak. Bila sam polaskana, ali Žan-Lik je bio prosto očaran. On se zaljubio u Ameriku od prvog dana. Ako je nekad i osetio nostalgiju za Francuskom, nikad mi to nije spomenuo. Za njega je ovde sve divno i savršeno: počevši od izobilja hrane, preko prijateljski nastrojenih ljudi do lakoće kojom sve može da se kupi. „Ovo se zove američki san“, uporno mi je ponavljao. „Moramo što bolje da se uklopimo i naučimo savršeno da govorimo engleski. Samuelu će biti lako budući da mu je to prvi jezik, pa će čak moći i nama da pomogne.“

Samuel je ubrzo postao Sem, Žan-Lik Džon, a ja sam dobila nadimak Čarli. Amerikanizovali su nas. Žan-Lik je rekao da to znači da smo prihvaćeni i da bi u znak zahvalnosti prema tim velikodušnim ljudima trebalo da prestanemo da se služimo francuskim jezikom. Smatrao je da bismo im time poslali poruku kako ne želimo da se uklopimo. I tako smo počeli da govorimo samo engleski, čak i međusobno. Mada su mi bili jasni Žan-Likovi razlozi, ipak mi je bilo krivo što svom sinu nisam mogla da pevušim uspavanke koje je meni pevala moja majka. To me još više udaljilo od moje porodice i kulture; promenilo je način naše komunikacije i način života. I dalje volim Žan-Lika svim srcem, ali i ta ljubav se nekako promenila. Prestao je da mi šapuće *mon coeur, mon ange, mon tresor*¹. Sad mi govori *dušo, bundevica* ili još gore, *malena*.

Školsko zvono odjekuje preko praznog dvorišta i vraća me u stvarnost. Deca istrčavaju iz zgrade i bauljaju po dvorištu tražeći svako svoju majku. Sema nije teško uočiti; njegova tamna sjajna kosa izdvaja se u mnoštvu plavokosih glava. Njegov taman ten i pravilne crte lica jasno ukazuju na njegovo drugačije poreklo. Jedna komšinica je jednom prilikom prokomentarisala kako je šteta što Sem nije devojčica kad ima tako lepo lice i dugačke trepavice. Kao da lepota uopšte može biti šteta. Čudan način razmišljanja.

Sem gleda ka meni i osmehuje se. Prosto je neverovatno koliko liči na oca. Sada se više ne zaleće ka meni s vrata škole kao što je nekad činio. S devet punih godina, prvo završava razgovor s drugovima i tek onda kreće ka meni. Ljubim ga u oba obraza mada znam da mu je zbog toga

¹ Fr. – srce moje, anđele, moje blago. (Prim. prev.)

neprijatno pred društvom, ali šta ću – to je jače od mene. Uostalom, povremene blamaže jačaju karakter, govorio je moj otac.

„Reci Džimiju da danas ide s nama kući“, kažem mu.

„Super!“, on radosno uzvikuje i vraća se trčećim korakom, ali naglo zastaje, okreće se i bojažljivo pita: „Da li se tata vratio kući?“

„Nije.“

Bez reči odlazi da pronade Džimija.

Kad se pojave, vadim čokoladni kolač i lomim ga nadvoje. Džimi halapljivo guta svoju polovinu.

„Ima još kod kuće“, kažem.

„Jupi!“, uzvikuje Džimi i trči ispred mene. „Hajdemo, Seme!“

Ali Sem korača pored mene.

Džimi nastavlja da trči i nestaje iza narednog ugla. Spuštam ruku na Semovo rame. „Ne brini, sine. Tata će se ubrzo vratiti kući.“

„Ali šta su hteli oni ljudi?“

„Prićaćemo o tome kasnije, Seme.“

„Bu!“, Džimi iskače pred nas.

Srce mi staje i ispuštam krik.

Džimi se histerično smeje: „Izvinite, nisam hteo da vas uplašim“, uspeva da izgovori između dva napada smeha.

Pošto sam se malo povratila od šoka, pretvaram se da se smejem i time uspevam za nijansu da smanjim sopstvenu napetost.

Džimi hvata Sema za ruku i obojica trče ispred mene.

Po dolasku kući, stavljam posudu s čokoladnim kolačićima na kuhinjski sto. „Možete uzeti koliko god želite.“

Džimi me gleda razrogačenih očiju široko se osmehujući: „Super, hvala vam.“

Osećam kako me ispunjava osećanje mira dok gledam njihovo zadovoljstvo.

„Odlični su kolači, mama. Najbolji od svih koje si dosad napravila“, izgovara Sem i briše mrvice sa ugla usana. Džimi samo klima glavom, jer ne može da govori punih usta.

„Želiš li da ispečem tepsiju kolača za tvoj razred?“, pitam sina.

„Ne, hvala. Samo za nas dvojicu“, Sem me gleda svojim tamnim, ljubomornim očima.

Želim da ga privučem u zagrljaj i kažem mu da nema razloga za brigu, da je moja ljubav prema njemu dublja od okeana i da nikad neće prestati. Ali umesto toga okrećem se ka radnom delu i počinjem da pripremam večeru. Rendam limunovu koricu, cedim sok i ubacujem u njega nasečenu piletinu. Nemam nikakav recept; pripremam jelo na isti način kako je to činila moja mama pre početka rata.

TREĆE POGLAVLJE

Santa Kruz, 24. jun 1953.

Žan-Lik

Zaustavljaju se pred visokom sivom zgradom. Džekson isključuje motor i sedi nekoliko trenutaka zureći u Žan-Lika preko retrovizora. Onda dvojica muškaraca izlaze iz kola i čekaju da izađe i Žan-Lik. Ali njemu se ne žuri, čak razmišlja da sačeka dok mu jedan od njih dvojice ne otvori vrata. Time će stvari malo drugačije izgledati. Detalji su bitni. Međutim, uto mu Bredli nestrpljivo kuca na prozor. Taj zvuk je neprijatan i izaziva grč u Žan-Likovom stomaku. Ali zašto se toliko plaši? Taj strah je potpuno iracionalan; nije ništa loše uradio. Naginje se ka vratima, pritiska ručicu i izlazi na jutarnje sunce.

Penju se stepenicama u tišini, pa prolaze kroz masivna dvokrilna vrata. Budući da je rano jutro, nije čudno što nema nikoga. Vode ga stepenicama sprat niže, zatim kroz loše osvetljen hodnik, pa u prostoriju bez prozora. Bredli pritiska prekidač. Prvo se čuje zujanje neonskog svetla i zatim se prostorija osvetljava belom svetlošću. Običan sto i tri plastične stolice s metalnim nogama jedini su nameštaj u prostoriji.

„Ovo će možda potrajati.“ Džekson vadi zgužvanu kutiju cigareta iz gornjeg džepa i spušta je na sto. „Sedite.“ Nudi Džeksona otvorenom kutijom. Njih dvojica pale cigarete, ne skidajući pogled sa Žan-Lika.

Pošto je seo, Žan-Lik prekršta ruke, zatim ih raskršta i usiljeno se osmehuje. Voleo bi da im svojim stavom prenese poruku da mu je drago što može da pomogne i kaže im ono što ih zanima.

Njih dvojica i dalje stoje ozbiljnog lica. Bredlijeva masna koža se presijava pod neonskim osvetljenjem, koje još više ističe njegovu rošavost. Uvlači dim cigarete i polako ga ispušta kroz nos ispunivši prostor oblakom dima.